

'ยูนิคอร์น' ตัวจริง ไม่ใช่ม้า แต่เป็น... 'แรด'

จุด นแบบตาย นึกว่ายูนิคอร์นสัตว์มหัศจรรย์จากนิยายแฟนตาซี จะมีตัวตนจริง! ที่ไหนได้ ซากฟอสซิลยูนิคอร์นดั้งแห่งเมืองแม็กเดบอร์ก กลับเป็นเรื่องโกหกปกคลุม ท้ายที่สุด ก็เป็นแค่ซากฟอสซิลจิ้งจอกซ์ที่ต่อกันผิด จับแพะชนแกะจนออกมาได้เป็นโครงสร้างของตัวอะไรสักอย่างเขาเดียวหน้าตาประหลาด “แม้จะเลอหัว แต่โครงสร้างของหัวก็ไม่เหมือนม้า” ซิจส์ แวน คอลล์โฟเชิน (Thijs van Kolschoten) ผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์ดึกดำบรรพ์ (Megafauna) จากมหาวิทยาลัยเลเดน (Leiden University) ในประเทศเนเธอร์แลนด์ ตั้งข้อสังเกต

เขาลึบนิษฐานว่าหัวของยูนิคอร์นแห่งแม็กเดบอร์กดูเผินๆ แล้วไม่น่าจะเป็นหัวม้า แต่น่าจะเป็นกะโหลกของแรดขนยาว (Woolly rhinoceros) มากกว่า ที่สำคัญไม่ชัดเจนว่าเขาน่าจะงอกออกมาจากตรงไหน ถ้าดูจากโครงสร้างเขาก็ดูจะงอกขึ้นมาจากหัวแบบต้อๆ เหมือนแต่ใครเอาไปแปะไว้ เพราะไม่ได้มีโครงสร้างฐานรับใดๆ ที่ชัดเจนบนกะโหลก

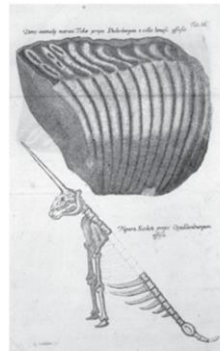
และถ้าพิจารณาจากลักษณะของเข่า ซิจส์ก็ไม่เชื่ออีกว่าเขาที่เห็นและเป็นเข่าม้า น่าจะเป็นงาของนาร์วาล (Narwhale) หรือไม่ก็เข่าของสัตว์ประเภทอื่นมากกว่า

และในส่วนของเขาหนามที่ใหญ่โตมหึมาพารจนผิดรูป ซิจส์เชื่อว่าน่าจะมาจากขาของแมมมอธขนยาว (woolly mammoth) ข้างยักษ์ดึกดำบรรพ์ที่สูญพันธุ์ไปแล้วหลายพันปี

โครงกระดูกที่ต่อออกมาจากจินตนาการของวิศวกรชื่อดังอดีตเจ้าเมืองแม็กเดบอร์ก ออตโต วอน เกอริเกอร์ (Otto von Guericke) ที่จัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑสถานพิพิธภัณฑ์นั้นไม่ค่อยเหมือนกับตัวอะไรที่เราจักกันเท่าไรนัก...

และที่น่าประหลาดใจที่สุดคือภาพร่างของยูนิคอร์นดังกล่าวไม่มีขาหลังซะนี่...

ภ ภาพวาดยูนิคอร์นแห่งแม็กเดบอร์กในหนังสือโปรโตไกอา (Protogaea) ของกอตต์ฟรีด วิลเฮล์ม ลีบนิซ (Gottfried Wilhelm Leibniz) ซึ่งจัด

ภาพวาดยูนิคอร์นแห่งแม็กเดบอร์ก จากหนังสือโปรโตไกอา

ภาพวาดขากรรไกรล่างแห่งมอสโก (Moscow mandible)

ภาพวาดยูนิคอร์นแห่งไซบีเรีย โดยไฮน์ริช ฮาร์เตอร์ (Heinrich Harder) ปี 1920

ภาพวาดยูนิคอร์นแห่งไซบีเรีย โดยราเชฟสกี (Rashevsky) ปี 1875

ว่าแม้จะดูดีและชัดเจนน้อยกว่าโครงกระดูกจำลองของออตโต แต่ก็ยังมีหลายจุดที่ยังดูผิดๆ เทียนๆ และที่สำคัญ นอกจากส่วนหัวที่มีเข่าแล้ว ไม่ว่างจะมองยังไง ซากฟอสซิลของยูนิคอร์นแห่งแม็กเดบอร์ก ก็ไม่ได้มีส่วนไหนเลยที่จะละม้ายคล้ายคลึงกับ "ยูนิคอร์น" ม้าเขาเขาเดียวในจินตนาการเลยแม้แต่น้อย แต่ในเวลานี้ เรารู้แล้วว่าสาเหตุที่โครงกระดูกของยูนิคอร์นแห่งแม็กเดบอร์ก นั้นมันออกมาไม่เหมือนม้าแต่ได้ขนาดนั้น ก็เป็นเพราะว่าซากที่ได้นั้นมาจากสุสานซากสัตว์ดึกดำบรรพ์และตัวการที่สำคัญที่อยู่เบื้องหลังซากเหล่านั้นก็คือ มนุษย์ "นีแอนเดอร์ทัล"

และที่ได้ชื่อว่ายูนิคอร์น จริงๆ แล้วน่าจะมาจากความเชื่อท้องถิ่น และชื่อของถ้ำที่...

แต่เดี๋ยวนะ...ถ้าซากของยูนิคอร์นแห่งแม็กเดบอร์กมีต้นกำเนิดมาจากถ้ำยูนิคอร์น ที่เป็นแหล่งพำนักของนีแอนเดอร์ทัลที่น่าจะมีโครงกระดูกสารพัดอยู่ข้างใน แล้วทำไมออตโต วิศวกรผู้ปราดเปรื่องกลับไม่คิดที่จะหากระดูกขาหลังของตัวอะไรสักตัวมาแปะไว้ให้มีสี่ขา

มติชน สุดสัปดาห์

Matchon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 481

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 17 - พุธสัปดาห์ 23 พฤศจิกายน 2566

ปีที่: 44

ฉบับที่: 2257

หน้า: 71 (เต็มหน้า)

Col.Inch: 99.96

Ad Value: 48,080.76

PRValue (x3): 144,242.28

คลิ๊ป: สีสี่

คอลัมน์: ทะลุกรอบ: 'ยูนิคอร์น' ตัวจริง ไม่ใช่หมา แต่เป็น... 'แรด'

เป็นไปได้หรือไม่ว่าจะมีอะไรบางอย่างที่ฉลาดให้เขาเชื่อว่ายูนิคอร์นตัวจริงน่าจะมีแค่สองขา และมีโครงหน้าคล้ายม้าคล้ายแรดยักษ์

และจากการลองไปค้นหาข้อมูลดูก็พบภาพที่น่าสนใจ ในปี 1575 โนโตนัส คอสโมกราฟี ยูนิเวอร์แซล (La Cosmographie universelle de tout le monde) กวีและนักเขียนเรื่องชื่อชาวฝรั่งเศส ฟรังซัวส์ เดอ บ็อลเลเฟอเรสต์ (Francois de Belleforest) ได้บรรยายถึงลักษณะใหญ่แห่งหนึ่งในแถบตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศฝรั่งเศสที่เต็มไปด้วยภาพเขียนโบราณจากยุคดึกดำบรรพ์มากมายกระจัดกระจายอยู่ตามผนังถ้ำ

ถ้ำแห่งนี้ถูกตั้งชื่อตามเมืองใกล้ๆ ว่าถ้ำรูฟฟิกแนก (Rouffignac cave หรือ Grotte de Rouffignac)

ในถ้ำนี้ มีภาพเขียนสัตว์โบราณปรากฏอยู่อย่างดาษดื่น แม้จะมีภาพสัตว์อยู่สารพัด แต่ภาพวาดที่สะดุดตาที่สุดและมีมากที่สุด เห็นจะเป็นภาพวาดของ "ช้างแมมมอธ" ที่พบกระจัดกระจายอยู่เต็มไปหมดบนผนังถ้ำ

และด้วยมีรูปแมมมอธเยอะ ถ้ำนี้ก็เลยมีชื่อเรียกอีกชื่ออย่างไม่เป็นทางการว่า "The cave of hundred mammoths" หรือ "ถ้ำร้อยแมมมอธ"

ทว่า ในถ้ำร้อยแมมมอธ ยังมีภาพสัตว์อยู่ชนิดหนึ่งที่ดูคุ้นตาและน่าสนใจ หน้าตาของมันดูคล้ายม้าคล้ายแรดเขาเตี้ยขนาดใหญ่ หลังเป็นโหนก สองขาหน้าใหญ่โตบีบกัน แต่ขาหลังกลับสั้นๆ ดูพิกลพิการ

เห็นแล้วทำให้ย้อนนึกถึงหน้าตาของยูนิคอร์นดังแห่งเมืองแม็กเดบอร์กแทบจะไม่ทำที่

ผมเริ่มค้นหาด้านของภาพวาดยูนิคอร์นแห่งถ้ำร้อยแมมมอธ และสิ่งที่ผมค้นเจอกลับเป็นอะไรที่ทำให้ผมอึ้ง

เพราะจากเปเปอร์ที่เชื่อถือได้ทางด้านบรรพชีวินวิทยา ก็ระบุชนิดของสัตว์ในภาพนั้นเอาไว้ว่า "ยูนิคอร์น"

แต่ไม่ใช่ยูนิคอร์นแห่งแม็กเดบอร์ก แต่เป็นยูนิคอร์นดึกดำบรรพ์ที่ผ่านการศึกษาและยืนยันแล้วว่าเคยมีตัวตนจริงๆ อยู่บนโลกใบนี้

ยูนิคอร์นชนิดนี้ถูกตั้งชื่อว่า "ยูนิคอร์นแห่งไซบีเรีย (Siberian unicorn)" ตามถิ่นที่มาจากซากฟอสซิลโครงกระดูกที่พบครั้งแรก และมีชื่อวิทยาศาสตร์ที่ไม่ได้มาจากการอุปโลกน์ขึ้นมาหลอกคนตอนวันเมษาหน้าโง่เหมือนนักบรรพชีวินวิทยาแห่งแม็กเดบอร์กว่า อีลาสโมเธเรียม ไชบีริคัม (Elasmotherium sibiricum)

ทว่าชื่อ "อีลาสโมเธเรียม ไชบีริคัม" กลับไม่ได้มีอะไรที่บ่งชี้ถึงความเป็นยูนิคอร์นในตัวมันเลยแม้แต่น้อย

คำว่า "อีลาสโมส (elasmos)" มาจากรากศัพท์ภาษากรีกที่แปลว่า "ทบเป็นชั้นๆ"

ส่วนคำว่า "เธเรียม (therion)" ก็มีรากมาจากภาษาเดียวกันที่แปลว่า "อสูร" และถ้าเอามารวมกัน "อีลาสโมเธเรียม ไชบีริคัม" ก็จะมี ความหมายที่ชัดเจนแบบตรงๆ ว่า "อสูรฟันชั้นแห่งไซบีเรีย"

เรื่องราวของยูนิคอร์นแห่งไซบีเรียนั้น เริ่มต้นขึ้นในช่วงปี 1807 ในตอนที่พระนางเอคาเทอรีนา ดาสโกวา (Princess Ekaterina Dashkova) องค์หญิงแห่งประเทศรัสเซีย ได้บริจาคซากฟอสซิลซากกระดูกของสัตว์ดึกดำบรรพ์ที่พระนางสะสมอยู่ที่หนึ่งในภัณฑารักษ์มหาวิทยาลัยมอสโก (Moscow University) และนี่ก็แจกพืด ซากซากกรรไกรชิ้นนั้นเข้าตาของนักบรรพชีวินวิทยาเมื่อมอง

"กอตเชล์ฟ ฟิชเชอร์ (Gottthelf Fischer)" ซึ่งในอดีตเคยเป็นหนึ่งในลูกศิษย์หัวแก้วหัวแหวนของจอร์จ คูเวียร์ (George Cuvier) ปรมาจารย์แห่งวงการบรรพชีวินวิทยาผู้เสนอว่าการสูญพันธุ์นั้นเป็นเรื่อง

ทฤษฎีหายนานิยม (Catastrophism) หรือที่บางตำราจะใช้คำว่า "ทฤษฎีมหาวิบัติ" ถือเป็นหนึ่งในทฤษฎีแรกๆ ที่กล่าวถึงภัยพิบัตินอกจากการสูญพันธุ์นั้นเป็นเรื่อง ซึ่งในยุคสมัยนั้นถือว่าอกริต เพราะขัดแย้งกับหลักความเชื่อของศาสนจักรที่รุนแรง)

กอตเชล์ฟที่ตัดสินใจศึกษาซากกรรไกรชิ้นนั้นและเขียนรายงานการค้นพบ "อีลาสโมเธเรียม" หรือ "อสูรฟันชั้นแห่งไซบีเรีย" ลิงมีชีวิตชนิดใหม่ที่ไม่มีใครรู้ว่าเป็นตัวอะไรออกมาเป็นครั้งแรกในปี 1809 เปเปอร์นี้ ทำให้ตัวอย่างซากกรรไกรชิ้นนั้นเริ่มโด่งดังและเป็นที่สนใจ จนในภายหลังมีการตั้งชื่อเฉพาะให้กับชิ้นซากกรรไกรในตำนานนี้ว่า "ซากกรรไกรแห่งมอสโก (Moscow mandible)"

แม้จะรู้ว่าน่าจะเป็นสัตว์

อะไรสักอย่างที่ยังไม่เคยมี

ใครค้นพบ แต่หน้าตาอสูร

ยักษ์แห่งไซบีเรียนั้นเป็นเช่น

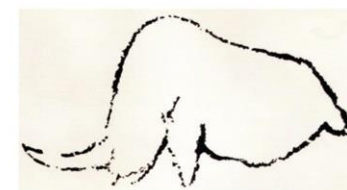
ไร ซากกรรไกรชิ้นนี้แค่ขุดเจอได้ยาก จนในเวลาต่อมา พอมีการศึกษาวิจัยทางบรรพชีวินวิทยามากขึ้น ก็เริ่มมีการค้นพบซากกระดูกของอสูรฟันชั้นแห่งไซบีเรียเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

สิ่งหนึ่งที่ชัดเจนก็คือพวกมันอาศัยกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในทุ่งหญ้าในเขตยูราเซีย (Eurasia) ซึ่งกินขอบเขตมาตั้งแต่ยุโรป ไคมาเรียๆ จนถึงจีน

พอมีตัวอย่างเหลือเพื่อ ข้อมูลก็ท่วมท้น ไม่ช้าไม่นาน พวกนักวิทยาศาสตร์ก็เริ่มที่จะปะติดปะต่อโครงร่างเต็มตัวของอีลาสโมเธเรียมได้สำเร็จ แต่สิ่งที่น่าประหลาดใจที่สุดของพวกเขาก็คือ ซากยูนิคอร์นในตำนานนั้นกลับไม่มีเขา หายังไงก็ไม่เจอเขา

จนถึงปัจจุบัน ก็ยังไม่มีใครเคยได้เห็นเขาของยูนิคอร์นแห่งไซบีเรีย แม้แต่ในฟอสซิลที่สมบูรณ์ที่สุด ก็ยังไม่มี แต่เพราะบริเวณตรงกลางหัวด้านบนของมันนั้นมีลักษณะโดมโตนั่นเป็นฐานเขาอยู่หนึ่งจุดเห็นได้ชัดเจน นักวิจัยส่วนใหญ่จึงเชื่อว่าอสูรฟันชั้นน่าจะมีเขาอยู่หนึ่งเขาอยู่ตรงกลางหัวบนโดมสมชื่อ ยูนิคอร์นนั้นแหละ

และด้วยลักษณะของรูปร่างที่เหมือนฐานนอแรด พวกเขาก็เลยคิดว่าองค์ประกอบของเขายูนิคอร์นชนิดนี้น่าจะเป็นเช่นเดียวกันกับนอแรด คือ ไม่ใช่

ภาพวาดยูนิคอร์นเขาเดียวในถ้ำรูฟฟิกแนก (Rouffignac cave) ในฝรั่งเศส

มติชน สุดสัปดาห์

Matchon Weekend
Circulation: 500,000
Ad Rate: 481

Section: First Section/-

วันที่: ศุกร์ 17 - พุธสัปดาห์ 23 พฤศจิกายน 2566

ปีที่: 44

ฉบับที่: 2257

หน้า: 71 (เต็มหน้า)

Col.Inch: 99.96

Ad Value: 48,080.76

PRValue (x3): 144,242.28

คลิป: สีสี่

คอลัมน์: ทะลุกรอบ: 'ยูนิคอร์น' ตัวจริง ไม่ใช่ 'ม้า' แต่เป็น... 'แรด'

กระดุก แต่หลอมรวมกันมาจากชน

และยิ่งพอชุดค้นลอมมากยิ่งขึ้น ยังมีข้อมูลเยอะขึ้น จินตนาการที่ยังบรรเลดไม่ซ้ำไม่นาน ก็เริ่มมีภาพของยูนิคอร์นแห่งไซบีเรียเผยแพร่ออกมาให้เห็น

ซึ่งถ้าดูในช่วงแรกๆ ลักษณะของยูนิคอร์นในภาพก็มักจะออกมามากคล้ายกับยูนิคอร์นในตำนาน เป็นม้า ลา หรือล่อที่มีเขาอยู่ 1 เขาตรงกลางหัว

ไม่สันว่าเป็นม้าหรือลาหรือตัวอะไรก็ตาม ด้วยรูปลักษณ์ที่โดดเด่นมีเขาเดี่ยวชัดเจน สำหรับวงการวิทยาศาสตร์ อีลาสโมเชเรียมนี้แหละที่เป็น "ยูนิคอร์นตัวจริง"!!!

“ถ้า อยากรู้ว่ายูนิคอร์นพวกนี้กินอะไร ก็สามารถพิจารณาได้จากลักษณะของฟันของพวกมัน และถ้าดูจากฟัน อีลาสโมเชเรียมน่าจะเป็นสัตว์จำพวกที่เล็มหญ้าเป็นอาหาร” เอเดรียน ลิสเตอร์ (Adrian Lister) นักวิจัยจากพิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์ธรรมชาติในลอนดอน (Natural History Museum London) เผย ถ้าให้เปรียบก็คงไม่ต่างจาก “เครื่องตัดหญ้ายุคก่อนประวัติศาสตร์ขนาดยักษ์ที่เดินได้” ที่อาศัยอยู่บนโลกใบนี้มาตั้งแต่หลายแสนหลายล้านปีก่อน

เอเดรียนเชื่อว่าอีลาสโมเชเรียม ยูนิคอร์นยักษ์ขนาด 3.5 ตัน ถ้าเทียบขนาดตัวก็น่าจะประมาณช้างแอฟริกาไซบีเรีย น่าจะจุกจิกมากในเรื่องอาหารการกิน เอเดรียนเชื่อว่า “ถ้าไม่มีหญ้า พวกมันก็น่าจะอดตาย สำหรับสัตว์ที่ปรับตัวได้ยากแบบนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเพียงแค่น้อยก็อาจจะส่งผลกระทบต่ออย่างมหาศาลสำหรับพวกมัน”

การไม่ยอมปรับตัว น่าจะเป็นจุดอ่อนของยูนิคอร์นยักษ์แห่งไซบีเรีย เอเดรียนเชื่อว่า การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกที่เกิดขึ้นเมื่อราวๆ สามถึงสี่หมื่นปีก่อน น่าจะเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้พวกมันสูญพันธุ์หมดสิ้นไม่เหลือเหลือ

เป็นอะไรที่นึกคิดว่าจะมีอีกที่สืบเชื้อสายที่ปรับตัวไม่ได้และต้องผจญชะตากรรมเช่นเดียวกันกับยูนิคอร์นแห่งไซบีเรีย จนต้องสูญสิ้นเผ่าพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยุคปัจจุบันที่สภาพอากาศโลกแปรปรวนอย่างหนัก ทั้งร้อน รวน และเดือด...

แต่แค่นี้ยังไม่จบ เพราะที่พิกและตัวยักษ์ที่สุดของตำนานเรื่องนี้ มาจากเปเปอร์ที่ตีพิมพ์ในวารสาร Nature Ecology & Evolution ในปี 2019 ที่พบว่า ถ้าพิจารณาจากวงกว้างวิวัฒนาการและการเปรียบเทียบกับลำดับสารพันธุกรรมของอีลาสโมเชเรียม ญาติสนิทที่ใกล้ชิดที่สุดของพวกมันนั้นจะไม่ใช่ม้า แต่ทว่าเป็นแรด

งานเข้าลึกลับ งานนี้ เพราะแท้จริงแล้ว “ยูนิคอร์น” ในโลกของความเป็นจริงนั้น ไม่ใช่ “ม้า” แต่ทว่าเป็น “แรด”

จบกัน...ตำนานยูนิคอร์นแห่งแฟนตาซีแลนด์ ●